

ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Коткова Анастасія Олександрівна,

студентка 2-го курсу, гр. БП-22

Київський національний університет технологій та дизайну

Науковий керівник: д.ю.н., професор, завідувач кафедри приватного та публічного права інституту права та сучасних технологій

Оніщук Ю.В.

м. Київ, Україна

Останні події, які докорінно змінили напрямок розвитку України, вплинули і на питання кримінального судочинства. Зміни в контурах Кримінального процесуального кодексу безпосередньо стосуються низки правових систем, у тому числі теорії процесу доказування. У цьому контексті існує нагальна потреба у переосмисленні її методологічних засад. Частково ця потреба зумовлена тим, що правила доказування є одними з ключових правил у практичній діяльності правоохоронних органів. Важливим елементом теорії доказування є поняття предмета доказування. Правильне визначення цього поняття є необхідною умовою для встановлення наявності чи відсутності фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Отже, як визначається предмет доказування: від того, як визначено предмет доказування, безпосередньо впливає вирішення завдань кримінального провадження, передбачених статтею 2 [1] Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України).

Слід зазначити, що чинні положення кримінального процесуального кодексу не містять визначення поняття "предмет доказування". Водночас, в юридичній літературі різних періодів науковці сформулювали наступний підхід до поняття предмета доказування та визначення його сутності предмета доказування. Так, М.С. Строгович визначав предмет доказування як систему умов, що виражають сутність і значення предмета доказування. Має

значення для правильного вирішення кримінальних справ і прийняття процесуальних запобіжних заходів. Він важливий для прийняття процесуальних заходів у справах і виконання завдань судочинства в кожній справі [2, с. 152].

М.М. Міхієнко вважає, що під питанням доказування в кримінальному процесі слід розуміти сукупність умов, доведеність яких необхідна для вирішення заяв і доносів про злочини, як це передбачено КПК. Підставою для розгляду заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення є наявність у заяві чи повідомленні про кримінальне правопорушення або сукупність зазначених у КПК обставин, необхідних для закінчення провадження на стадії виконання вироку та для вжиття заходів процесуального запобіжного заходу у справі [3, с. 36]. Зазначені визначення є дещо схожими і містять положення про запобіжні заходи, які не передбачені чинним Кримінальним процесуальним кодексом України.

З іншого боку, Л.Т. Ульянова під предметом доказування розуміє сукупність обставин, які підлягають доказуванню у кожній кримінальній справі, незалежно від її специфіки, і які мають юридичне значення для прийняття рішення в основному провадженні [5, с. 108]. Л.Т. Ульянова також розуміє предмет доказування як сукупність обставин, які підлягають доказуванню у кожній кримінальній справі, незалежно від специфіки кримінальної справи, і які мають юридичне значення для прийняття рішення в основній справі [5, с. 108].

На думку С.М. Стахівського, предмет доказування - це передбачена законом сукупність обставин, що встановлюються у кожній кримінальній справі як обов'язкові для цілей прийняття рішення по основній справі. У кожній кримінальній справі - це сукупність обставин, доказування яких є обов'язковим для правильного вирішення справи [6, с. 32].

Схоже визначення сформулював В.В. Назаров, пояснивши, що досліджуване поняття - це сукупність обставин, які підлягають доказуванню в кожній кримінальній справі і є необхідними для вирішення справи. Це

сукупність умов, які підлягають доказуванню в кримінальному процесі і необхідні для вирішення основної справи [7, с. 194]. Вважаємо, що ці визначення мають більш високий зміст і точно відповідають реаліям сьогодення. Вони точно відповідають сьогоднішній дійсності.

Питання кримінальної відповідальності проаналізували Л.М. Лобойко та О.А. Банчук. Науковці розкривають це питання через елементи Кримінального, Цивільного та Кримінально-процесуального кодексів. Так, на думку науковців, елементи предмета доказування формуються залежно від обставин справи. Він забезпечує законну і правильну кваліфікацію діяння як злочину та призначення справедливого покарання. Сюди входять обставини, що становлять склад правопорушення, характеризують особу обвинуваченого та обтяжують або пом'якшують його провину відповідальність.

З іншого боку, елементи цивільного права визначаються наступним чином: елементи цивільного права стосуються правових вимог і можливості конфіскації майна, а обставини, за яких відбувається конфіскація майна, визначають це. Нарешті, елементи кримінального процесу пояснюються обставинами, необхідними для вирішення поточного предмета справи, вони пояснюються ними. Ці умови передбачені законом як підстава для прийняття кримінально-процесуальних рішень і проведення певних процесуальних дій за результатами певної діяльності у кримінальній справі [14, с. 171-172].

Крім того, в юридичній літературі не підтримується ні практиками, ні науковцями [15, с. 96]. У наведеному контексті заслуговує на увагу позиція В.А. Баніна. На його думку, знання структурних елементів предмета доказування, його обсяг на певному етапі розслідування дозволяє слідчому висувати версії плану розслідування та планувати їх. Вона також визначає вибір тих чи інших процесуальних дій під час розслідування конкретного злочину [16, с. 10]. Слід зазначити, що в юридичній літературі тривалий час не було досягнуто консенсусу щодо розуміння понять "предмет доказування" та "межі доказування". Як наслідок, ці терміни визнавалися тотожними.

Наприклад, Р.Д. Рахнофф стверджував, що "межі доказування" - це більше, ніж "межі доказування". Межі доказування - це не дуже чітко сформульовані умови, які необхідно довести в конкретній кримінальній справі [17, с. 100].

Аналізуючи природу предмета доказування у кримінальному провадженні, можна дійти висновку, що ця категорія є багатоаспектним поняттям науки кримінального процесу. Його визначення в кожному кримінальному провадженні залежить насамперед від характеру вчиненого правопорушення. Обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, визначені в Кримінальному процесуальному кодексі України. Це визначено положеннями статті 91 Кримінального процесуального кодексу України. Отже, питання доказування є єдиним для кримінального провадження в цілому і таким самим для конкретного провадження, але має бути конкретизоване відповідно до конкретного провадження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування : монографія. К. : Нац. академія внутр. справ України, 2005. 272 с.
3. Назаров В. В. Кримінальний процес України : навч. посіб. Київ: ФОП О. С. Ліпкан, 2013. 448 с.
4. Кримінально-процесуальний кодекс України із змінами та доповненнями станом на 01 грудня 2012 року: (Відповідає офіц. текстові). Київ: Алерта, 2012. 304 с.
5. Лобойко Л. М., Банчук О. А. Кримінальний процес: навч. посіб. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
6. Попелюшко В. О. Предмет доказування в кримінальному процесі (кримінально-процесуальні та кримінально-правові аспекти): монографія. Острого : Нац. ун-т «Острозька академія», 2001. 194 с.